

Predavanje visokog predstavnika Valentina Inzka “Bosna i Hercegovina i uloga OHR-a”

u organizaciji Međunarodnog instituta za bliskoistočne i balkanske studije (IFIMES)

kao dio serije predavanja na temu “Zapadni Balkan i EU”

Europski centar, Ljubljana, 20. travnja 2012.

Vrijedi izgovorena riječ.

Dame i gospodo,

Tema ove serije predavanja – Zapadni Balkan i Europska unija – ispravno i korisno stavlja europsku integraciju u regionalni kontekst, umjesto da taj proces razmatra zasebno za svaku zemlju.

Iako se Bosna i Hercegovina bez sumnje morala suočiti sa najtežim socijalnim i političkim izazovima na svome putu ka Europi, njezin napredak – odnosno nedostatak napretka – na ovome putu pomoći će, odnosno odmoći, napretku njezinih susjeda. A to znači da je uspjeh Bosne i Hercegovine sastavni dio uspjeha Zapadnog Balkana kao cjeline.

Danas ću se u svome obraćanju fokusirati na ulogu OHR-a nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma i u sadašnjem kontekstu.

Ustavni položaj OHR-a

Aneks X Daytonskog mirovnog sporazuma navodi da visoki predstavnik – među ostalim – prati provedbu Mirovnog

sporazuma, promovira puno poštivanje svih civilnih aspekata sporazuma, koordinira aktivnosti civilnih organizacija i omogućuje, kad to smatra potrebnim, rješavanje teškoća koje se javljaju u provedbi civilnih aspekata Mirovnog sporazuma.

Rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a br. 1031 i 1112 potvrđeno je da je visoki predstavnik konačni autoritet u regiji kada je u pitanju civilna provedba Mirovnog sporazuma.

Stoga OHR posljednjih šesnaest godina ima ključnu ulogu u pružanju pomoći organima vlasti u provedbi Mirovnog sporazuma, uključivši i Ustav BiH, kao Aneks 4 tog sporazuma.

Pet plus dva

U proteklih nekoliko godina ostvaren je širok koncenzus unutar međunarodne zajednice o potrebi da OHR i međunarodna zajednica kao cjelina prestanu igrati izravnu ulogu u rješavanju izazova sa kojima se ova zemlja suočava, i da potiču izabrane zvaničnike i institucije ove zemlje da preuzmu punu odgovornost za iznalaženje rješenja.

Ovo se uvijek promatralo u kontekstu euro-atlantske integracije.

Budući da su međunarodna jamstva koja je građanima Bosne i Hercegovine osigurao Daytonski sporazum preuzete od strane domaćih institucija, četiri milijuna stanovnika ove zemlje koristit će sve više i više pravna i sigurnosna jamstva koja se nude tješnjim pridruživanjem i eventualnim članstvom u NATO savezu i Europskoj uniji.

Istodobno, međunarodna zajednica nikada nije imala namjeru da narod Bosne i Hercegovine jednostavno prepusti nesigurnosti disfunkcionalnog domaćeg političkog sustava.

U veljači 2007. godine, kao dio ovog evolucijskog procesa, Upravni odbor Vijeća za provedbu mira utvrdio je program "pet plus dva". Drugi od dva uvjeta koji je definiran u ovom

programu jest da Bosna i Hercegovina treba ostvariti takvu razinu političke stabilnosti i zrelosti da Upravni odbor može ocijeniti da ova zemlja u potpunosti poštiva Daytonski sporazum.

Od 2007. godine strateški fokus OHR-a je bio na pružanju pomoći organima BiH da ispune ovaj program. On je istodobno nastavio vršiti ulogu koju ima u okviru Mirovnog sporazuma i rezolucija Vijeća sigurnosti u smislu osiguranja poštivanja tog sporazuma i zaštite reformi koje su ostvarene tijekom njegove provedbe (prema potrebi i putem izvršnog mandata), te koordinacije napora civilnih agencija u zemlji.

Politička zrelost

Postalo je moda da se u nekim krugovima raspravlja o tome kako sposobnost OHR-a da nadglasa odluke izabranih predstavnika ne dozvoljava političkom *establišmentu* u BiH da sazri. Sve dok moraju tražiti odobrenje nekog drugog, tvrdi se, nositelji dužnosti ne mogu preuzeti potpunu odgovornost lidera vlasti.

Međutim, činjenica je da je u svim funkcionalnim demokracijama sloboda djelovanja izabranih lidera ograničena. Postoje uspostavljeni sustavi provjere i kontrole. Političari su obvezni pred zakonom i pred institucijama koje imaju ovlasti da tumače i poštivaju zakone. U trenutačnoj situaciji, OHR u Bosni i Hercegovini predstavlja jednu od onih institucija koje djeluju na osiguravanju poštivanja Mirovnog sporazuma.

OHR ovu zadaću obavlja nepristrano i nastaviti će je obavljati tako sve dok ne bude jasno da to više nije potrebno.

Dobra vijest za Bosnu i Hercegovinu u 2012. godini jest da ima sve više znakova da politički *establišment* počinje pokazivati upravo onu zrelost koja će joj omogućiti da zemlju vodi naprijed na konstruktivan, kreativan i odgovoran način.

Dana 10. veljače – više od 16 mjeseci nakon izbora – konačno je imenovano Vijeće ministara BiH i nova administracija se

obvezala da će pitanje euro-atlantskih integracija staviti na vrh svog programa.

Dana 9. ožujka postignut je politički dogovor oko raspodjele vojne i državne imovine čime je otvoren put za Akcijski plan za članstvo u NATO-u, što je korak naprijed u rješavanju 5+2 programa Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira – iako više od pet godina nakon što je taj program prvi put formuliran.

Vjerujem da bi politički *establišment* mogao odgovoriti izbornim imperativima: ekonomske poteškoće i socijalno siromaštvo prouzročeno dugotrajnim teatralnim ponašanjem i konfrontacijama jednostavno ne mogu trajati unedogled.

To može biti od velike vrijednosti za građane pritisnute nevoljama jer je u nedavnoj prošlosti, kada je odlučivanje bilo u rukama onih koji žele da Bosna i Hercegovina uspije, zemlja zabilježila najveću stopu ekonomskog rasta u Jugoistočnoj Europi.

Europska perspektiva

Vjerujem, također, da se sve više pojavljuje osjećaj kako će, ukoliko Bosna i Hercegovina propusti postojeću šansu da se priključi Europskoj uniji skupa sa svojim susjedima, biti napravljena strateška greška koju neće moći ispraviti ni cijela sljedeća generacija, a u BiH ne postoji dovoljno snažan lider koji bi mogao preživjeti nezadovoljstvo građana do kojeg bi došlo ovakvim razvojem situacije.

Ohrabren sam pristupom koji su zauzeli NATO i Europska unija. Oni su i dalje izravno angažirani u BiH čime se građanima pruža osjećaj sigurnosti i ohrabrenje, dok se, istodobno, političkom rukovodstvu pruža praktična potpora.

Ovakva uvjetovanost je pozitivna, a ne negativna. Cijelo vrijeme se jasno naglašava da se Bosni i Hercegovini nudi potpuna integracija u euro-atlantske institucije, kao i materijalne i političke prednosti koje idu uz taj proces. To

je ponuda koju treba prihvatiti.

Ono što lideri Bosne i Hercegovine sada trebaju uraditi jest da ispune svoje obveze.

Aktivnim provođenjem svoje uloge u podržavanju implementacije Daytonskog sporazuma, na temelju mandata koji mu je povjerilo Vijeće sigurnosti UN-a, OHR pomaže u održavanju okruženja u kojemu Europska unija može fokusirati svoje napore na postizanje napretka u oblastima vezanim za integraciju.

Vjerujem da je to dobra vijest ne samo za građane Bosne i Hercegovine nego i za građane Europske unije. U vrijeme kada se Europska unija suočava sa ozbiljnim ekonomskim i društvenim izazovima, zadnja stvar koja joj je potrebna je kriza u Bosni i Hercegovini, koja je mogla biti spriječena.

Danas NATO i EU nude građanima Bosne i Hercegovine pozitivnu alternativu nakon tragičnih događaja iz devedesetih. OHR ima svoju ulogu u održavanju okruženja u kojem se ova tranzicija može okončati.

Hvala.